

Jaana Leppänen & Emilia Räsänen

HAMINAN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUKSEN JA PERHEKESKUKSEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN VANHEMMUUDEN TUKEMISEKSI

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Jaana Leppänen & Emilia Räsänen
Työn nimi	Haminan kaupungin varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen yhteistyön kehittäminen vanhemmuuden tukemiseksi
Toimeksiantaja	Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä (Kymsote)
Vuosi	2023
Sivut	37 sivua
Työn ohjaajat	Lehtori Tia-Marika Sohlman ja Perhekeskuskoordinaattori Emilia Koivistoinen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, miten vanhemmuuden tukemista voitaisiin kehittää Haminan kaupungin varhaiskasvatuksen ja uuden perhekeskuksen toimijoiden välillä. Opinnäytetyömme pyrkii avaamaan varhaiskasvatuksessa työskentelevien varhaiskasvattajien tarpeita vanhemmuuden tukemisessa sekä huolen puheeksi ottamisessa. Opinnäytetyötämme ohjaa kiinnostus, miten varhaiskasvattajat pyrkivät auttamaan vanhempia vanhemmuudessa tai miten he toimivat huolen herätessä. Opinnäytetyömme tarkoitus on tuottaa perhekeskukselle tietoa siitä, millaisia kokemuksia tai tarpeita varhaiskasvattajilla on ja millä tavalla he toivoisivat yhteistyötä perhekeskuksen toimijoiden kanssa kehitettävän.

Opinnäytetyössämme käytimme kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää sekä kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Aineistonkeruun menetelmänä käytimme strukturoituja sekä avoimia kysymyksiä. Vastausten analysoimiseen käytimme Webropol-ohjelmaa sekä sisällönanalyysi menetelmää.

Kyselystä selvisi, että varhaiskasvattajat eivät kokeneet perhekeskuksen välistä yhteistyötä kovin vahvaksi. Tuloksissa ilmeni myös, että varhaiskasvattajat toivoisivat yhteistyöltä koulutuksia vanhemmuuden tukemiseksi ja opasta vanhemmille perhekeskuksen palveluista, joihin vanhemmat olisi helpompi ohjata tarvittaessa. Myös verkostopalavereja pidettiin sopivana yhteistyön keinona. Varhaiskasvattajat kokivat omat valmiutensa hyviksi huoleen puheeksi ottamisessa esteistä huolimatta, mutta he toivoivat kuitenkin tässäkin yhteistyöltä lisäkoulutuksia tai pajatyoiskentelyä sen tueksi.

Uskomme opinnäytetyömme lisäävän keskustelua siitä, kuinka kehittää varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen yhteistyötä. Varhaiskasvattajat kokivat yhteistyön olevan vähäistä tai eivät tienneet perhekeskuksen palveluista riittävästi. He kokivat myös, etteivät voineet tämän vuoksi ohjata vanhempia palveluiden piiriin. Huolen puheeksi ottaminen vaatii varhaiskasvattajilta rohkeutta vaikeissa asioissa ja siihen koulutukset toisivat lisätukea. Huolen puheeksi ottaminen on erittäin tärkeä työväline varhaiskasvattajille ja se kuuluisi olla hallinnassa jokaisella, joka työskentelee lasten parissa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, perhekeskus, moniammatillinen yhteistyö, vanhemmuuden tukeminen, huolen puheeksi ottaminen

Degree	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Jaana Leppänen & Emilia Räsänen
Thesis title	Developing cooperation between of Hamina early childhood education and the family center to support parenting
Commissioned by	Kymenlaakso Association of Social and Health Services (Kymsote)
Time	2023
Pages	37 pages
Supervisors	Tia-Marika Sohlman, lecturer and Emilia Koivistoinen, family center coordinator

ABSTRACT

Our thesis aimed to find out how supporting parenting could be developed between the operators of early childhood education and the new family center in the city of Hamina. Our thesis aims opening the needs of early childhood educators working in early childhood education in supporting parenting and taking up their worries. Our thesis is guided by the interest in how early childhood educators try to help parents in parenting or how they act when a concern arises. Our thesis aims providing the family center with information about what kind of experiences or needs the early childhood educators have and how they would like cooperation with the family center operators to be developed.

In our thesis, we used a quantitative research method and a qualitative research method. We used structured and open questions as the data collection method. To analyze the answers, we used the Webropol-program and the content analysis method.

The inquiry revealed that the early childhood educators did not feel that the cooperation with the family centers was very strong. The results also showed that the early childhood educators would like training to support parenting and a guide for parents about the services of the family center, to which it would be easier to direct parents if necessary. Network meetings were also considered a suitable means of cooperation. The early childhood educators felt that they were good at taking up their worries despite the obstacles, but they still hoped for additional training or workshop work to support this cooperation.

We believe that our thesis will increase the discussion on how to develop cooperation between early childhood education and the family center. The early childhood educators felt that there was little cooperation or that they did not know enough about the family's center's services. They also felt that they could not refer parents to services because of this. Taking up one's worries requires courage from early childhood educators in difficult matters, and training would bring additional support for that. This is a very important tool for early childhood educators and should be mastered by everyone who works with children.

Keywords: early childhood education, family center, multi-professional cooperation, parenting support, taking up one's worries

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VARHAISKASVATUS.....	6
2.1	Päiväkoti.....	7
2.2	Perhepäivähoito.....	8
2.3	Avoin varhaiskasvatus.....	8
2.4	Esikoulu.....	9
3	PERHEKESKUS.....	9
3.1	Lasten neuvola.....	11
3.2	Perhetyö.....	12
3.3	Perheneuvola.....	13
3.4	Lapsiperheiden sosiaalityö.....	13
3.5	Lapsiperheiden kotipalvelu.....	14
3.6	Lastensuojelu.....	14
3.7	Lasten kehitykselliset palvelut.....	15
4	MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ.....	15
5	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN.....	16
5.1	Kasvatuskumppanuus.....	16
5.1.1	Kuunteleminen.....	17
5.1.2	Kunnioitus.....	17
5.1.3	Luottamus.....	18
5.1.4	Dialogi.....	18
5.2	Kasvunturve-projekti.....	18
6	HUOLEN PUHEEKSI OTTAMINEN.....	19
7	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	21
8	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	21
8.1	Aineiston keruu.....	22
8.2	Tutkimusmenetelmät.....	23

8.2.1	Kvantitatiivinen.....	23
8.2.2	Kvalitatiivinen.....	24
8.3	Aineiston analyysi.....	25
8.4	Eettisyys ja luotettavuus	26
9	TUTKIMUSTULOKSET	28
9.1	Taustatiedot.....	28
9.2	Vanhemmuuden tukeminen.....	30
9.3	Huolen puheeksiotto	31
9.4	Avoin palaute.....	33
10	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT.....	33
11	POHDINTA	35
	LÄHTEET.....	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tarkoitus oli tutkia, miten vanhemmuuden tukemista voitaisiin kehittää Haminan kaupungin varhaiskasvatuksen ja Haminaan avatun perhekeskuksen toimijoiden välillä. Työn tilaajana oli Kymenlaakson sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä (myöhemmin Kymsote). He toivoivat saavansa varhaiskasvattajilta heidän näkemyksiään asiasta. Näiden näkemysten pohjalta voitaisiin kehittää toimintatapoja, jotka palvelisivat kaikkia osapuolia ja etenkin lapsiperheitä.

Oma mielenkiintomme aiheeseen heräsi, koska varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen yhteistyön kehittämistä on tutkittu vähän. Lisäksi perhekeskus oli juuri avautunut ja halusimme tarkemmin tutustua sen toimijoihin ja palveluihin. Varhaiskasvatuksessa huolen puheeksiotto on tärkeä asia ja sen kehittämiseen halusimme tutustua tarkemmin. Opinnäytetyössämme saamme laajasti tutkia varhaiskasvatusta, perhekeskusta ja sen monia toimijoita. Lisäksi tutkimme sitä, kuinka näiden tahojen välistä yhteistyötä voisi kehittää. Tämä syventää omaa tietoaamme laajasti niin varhaiskasvatuksen kokonaisuudesta, kuin muista sosiaalipalveluista.

Tutkimustamme varten loimme tiiviissä yhteistyössä Kymsoten ohjaajamme, perhekeskuskoordinaattorin sekä varhaiskasvatuksen yhteyshenkilömme kanssa tutkimuskyselyn Haminan kaupungin varhaiskasvatustyöryhmien varhaiskasvattajille. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022, 17) määrittelee varhaiskasvatuksen toimintamuodoiksi päiväkotitoiminnan, perhepäivähoidon sekä avoimen varhaiskasvatustoiminnan. Halusimme kuitenkin laajentaa tutkimuskyselymme myös esikouluihin, varhaiskasvatuksen erityisopettajille sekä hallintoon. Pidimme heidän asiantuntijuuttaan ja näkökulmiaan arvokkaana tietona tutkimukselle.

Tutkimus on merkityksellinen, koska perhekeskus on avautunut huhtikuussa 2022 ja kehitys on alussa. Näin mahdollistetaan varhaiskasvatuksen näkyvä osallisuus heti alussa. Samalla tuodaan ilmi varhaiskasvatukselle, että varhaiskasvattajat ovat osa perhekeskusta ja, että heidän näkemyksensä ovat arvokkaita.

Opinnäytetyössämme käsitelimme varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen erillisinä osina, vaikka ne kuuluvatkin yhteen. Osittain siksi, että työmme tilaaja, Kymsote, vastaa perhekeskuksen palveluista ja Haminan kaupunki taas varhaiskasvatuksen kunnallisista palveluista. Haminassa toimii myös yksityisiä päiväkoteja, mutta ne jätimme tutkimuksemme ulkopuolelle. Tämä opinnäytetyö toteutettiin molempien osapuolten tiiviissä yhteistyössä, joten kyse ei ollut ”ulkoa päin” tulevasta kyselystä.

Tutkimuskysymyksemme:

1. Miten yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen välillä voitaisiin kehittää vanhemmuuden tukemiseksi?
2. Miten varhaiskasvattajat kokevat huolen puheeksi ottamisen ja miten sitä voitaisiin kehittää moniammatillisessa yhteistyössä?

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on Suomessa suunniteltu, tavoitteellinen kokonaisuus. Sen sisältämä pedagogiikka painottuu kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi se tukee ja edistää elinikäistä oppimista ja tasa-arvoa koulutuksessa, toteuttaa monipuolista pedagogiikkaa ja tarjoaa positiivisia oppimiskokemuksia. Varhaiskasvatuksen tulee varmistaa oppimista, turvallisuutta ja terveyttä edistävän varhaiskasvatusympäristön kehittyminen sekä kunnioittavat työtavat ja jatkuva vuorovaikutus. Varhaiskasvatus edistää myös tasa-arvoa ja tukee lapsen yksilöllisiä tarpeita. Lisäksi se kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Varhaiskasvatuksessa tulee ottaa huomioon lasten osallisuus ja tehdä yhteistyötä vanhempien ja perheenjäsenten kanssa. (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540, 1. §–3. §.)

Varhaiskasvatus on erittäin tärkeä osa lapsen elämässä. Varhaiskasvatukseen lapset tuovat oman elämänkokemuksensa, joka koostuu pääosin heidän

ja huoltajiensa välisestä vuorovaikutuksesta ja kiintymyksestä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välinen yhteistyö ja viestintä luovat jatkuvuutta sekä tuovat lapsille turvallisuudentunteen. Molemminpuolinen avoimuus, arvostus ja tasavertaiset kohtaamiset luovat hyvän pohjan kasvatustyölle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 19.)

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien prioriteetti on turvata toimivalla yhteistyöverkostolla lapsille hyvä ja turvallinen varhaiskasvatus sekä mahdollistaa katkeamattoman tie varhaiskasvatuksesta kouluun. Suomessa terveydenhoito- ja neuvolapalvelut antavat lapsille erittäin hyvän perustan kasvaa ja kehittyä. Varhaiskasvatus tarjoaa palveluita, jossa lapset saavat kehittyä ohjatussa sekä oppimista tukevassa ympäristössä. Varhaiskasvatuksen kaikissa vaiheissa tarvitaan yhteistyötä lapsen ympärillä olevien tahojen kanssa. Tärkeää lapsen hyvinvoinnille on pysyvät ja turvalliset aikuiset heidän ympärillään. (Helenius & Lummelahhti 2018, 17.)

Haminan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 3) kerrotaan varhaiskasvatussuunnitelman olevan yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tukea vanhempia omassa kasvatustyössään ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämäänsä tai opiskeluun. Huoltaja päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen, mutta laissa on säädetty lapsen oikeus varhaiskasvatukseen osallistumisesta. Varhaiskasvatuslain 1. § mukaan varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona sekä avoimena varhaiskasvatustoimintana.

2.1 Päiväkoti

Päiväkoti on yleisin varhaiskasvatuksen toteutettavista muodoista. Siellä järjestettävä toiminta on ryhmätoimintaa. Lapsiryhmät järjestetään iän, sisarussten tai tuen tarpeiden perusteilla. Päiväkodissa ryhmät muodostetaan laissa määritellyjä henkilöstö mitoituksen, ryhmien enimmäiskoon sekä tukeen liittyvien säädöksiensä mukaan. Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuksen takana on henkilöstön moniammatillisuus. Varhaiskasvatuksen toimintaa suunnittelevat yhdessä varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat, sosionomit ja

lastenhoitajat. Varhaiskasvatuksen opettajilla on kokonaisvastuu ryhmien toiminnan suunnittelusta sekä toteutumisesta, noudattaen pedagogista merkitystä. (Haminan varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 15–16; Varhaiskasvatuslaki 2. §, 25. §, 34. §–38§.)

Haminan kaupungilla on 8 päiväkotia. Kannusjärven päiväkotia, Keskikaupungin vuoropäiväkoti, Kurkitien päiväkotia, Linnoituksen päiväkotia, Neuvottoman päiväkotia, Pyhällön päiväkotia, Ruissalon päiväkotia ja Uuden-Summan päiväkotia. (Varhaiskasvatusyksiköt s.a.)

2.2 Perhepäivähoito

Perhepäivähoitoa toteutetaan pienessä ryhmässä, yleensä yksityiskodissa tai kodinomaisessa hoitopaikassa. Lapsi saa mahdollisuuden kasvuun pienessä ryhmässä. Hoitoa järjestetään yhden tai kahden hoitajan toteuttamana, hoitajat vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta. Lapsiryhmän koko on 4, lisäksi ryhmään saa sijoittaa iltopäiväksi esikoululaisen tai koululaisen. Haminan kaupungilla työskentelee 7 perhepäivähoitajaa. (Haminan varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 16; Varhaiskasvatuslaki 1. §, 38. §; Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 23.8.2018/753, 2. §.)

2.3 Avoin varhaiskasvatus

Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta on ohjattua sekä tavoitteellista toimintaa alle kouluikäisille lapsille, joilla ei ole tarvetta kokopäivähoidolle. Toiminnassa olevat lapset ovat kotihoidossa. Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta on yleensä leikkipuisto- tai kerhotoimintaa. Sen toiminta on tavoitteellista ja ohjattua. Avoimessa varhaiskasvatuksessa voidaan tarjota erilaisia kasvatusmuotoja kuten ulkoilu, leikki, taide- ja liikuntakasvatusta. Avoimen varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tarjota lasten vanhemmille ohjattua yhdessäoloa sekä sosiaalisia kontakteja. Varhaiskasvatuslain huomioon ottaminen vaatii avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan olevan suunniteltua. (Haminan varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 15–16.)

2.4 Esikoulu

Suomessa jokaisella lapsella on mahdollisuus esiopetukseen ja siitä on säädetty perusopetuslaissa (21.8.1998/628). Se järjestetään edellisenä vuonna kuin lapsella alkaa oppivelvollisuus. Se on tärkeä osa lapsen oppimisen polkua ja se totuttaa lasta koulumaailmaan. Esiopetuksen toiminta perustuu tavoitteelliseen ja lapsilähtöiseen pedagogiseen toimintaan. Lapsilähtöisyydessä muun muassa huomioidaan lapsien mielenkiinnon kohteet. Esiopetuksen toteutus perustuu perustusopetuslain sekä esiopetuksen opetussuunnitelmaan. Esiopetus järjestetään koulussa, päiväkodissa tai muussa siihen soveltuvassa paikassa. (Mitä on esiopetus? 2022; Perusopetuslaki, 4§.)

Esikouluja Haminassa on kahdeksan. Aseman, Husulan, Pyhällön, Ruissalon ja Uuden Summan esikoulu, esikoulu Esikko sekä Neuvottoman ja Pappilansalmen esiopetus. (Esiopetus s.a.)

3 PERHEKESKUS

Lasten kasvatuksen turvaamiseksi tehtiin 1970-luvulla Ruotsissa poliittisia uudistuksia lainsäädäntöön ja palveluihin. Uudistuksia kokivat muun muassa lastensuojelu, vanhempien neuvonta sekä avoin varhaiskasvatus. Nämä olivat ensimmäinen askel kohti perhekeskuksen kehittämistä, vaikka 1990-luvun alun lama jarruttikin tätä kehitystä. Myöhemmin 1990-luvulla Ruotsissa astui voimaan Lasten oikeuksien sopimus. Tämä yhdessä aiempien uudistusten kanssa loivat pohjan perhekeskuksen tietotaidolle sekä arvoille. (Bing 2012, 15–16.)

Vuonna 1996 Leksandissa Ruotsissa pidettiin suurkokous, johon osallistui henkilöitä neljästätoista kunnasta. Haluttiin luoda paikka, jossa vanhemmat lapsineen voisivat tavata toisiaan ja saada vertaistukea. Lisäksi moniammatillinen osaaminen eri aloilta haluttiin saman katon alle palvelemaan lapsiperheitä. Syntyi tuntemamme perhekeskus, joka tarjoaa paikan, jossa perheet voivat tavata muita ihmisiä ja luoda sosiaalisia verkostoja. Vanhemmat ja lapset voivat osallistua heille yksilöllisin työottein valmisteltuihin pajoihin. Lisäksi tarjolla on ammattilaisia, joilla on tietotaito auttaa ja tukea perheitä, sekä heitä on helppo lähestyä. 1990-luvun lopulla alkoi perhekeskusten kehittäminen

Norjassa. Myös muun muassa Islannissa, Tanskassa, Englannissa, Alankomaissa ja Belgiassa on omat perhekeskusmallinsa. (Bing 2012, 17–18.)

Suomessa perhekeskustoimintaa alettiin kehittämään vuonna 2005 Ruotsin Leksand-mallin innoittamana. Toimintaa on kehitetty Suomessa useassa vaiheessa. Näitä ovat PERHE-hanke 2005–2007, KASTE I 2008–2011, KASTE II 2012–2015 sekä LAPE-ohjelma 2016–2018. (Pelkonen ym. 2020, 16–17.)

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) on hallituksen kärkihanke, joka alkoi vuonna 2016. Sen tarkoituksena on kehittää nykyisien lapsi- ja perhepalvelumuotojen sekä niiden toimintojen yhteensovittamista. Lisäksi tarkoituksena on vahvistaa näiden ohjausta hallinto- ja aluerajat ylittävästi. Palveluita kootaan yhteen kokonaisuuksiksi maakuntien ja kuntien toimintaympäristöihin. Muutosohjelman pääpaino on ennaltaehkäisevässä ja varhaisen tuen palveluissa. Periaatteet, jotka muutosohjelmaa ohjaavat, ovat:

- *lapsen oikeudet ja lapsen etu*
- *lapsi- ja perhelähtöisyys*
- *voimavarojen vahvistaminen*
- *perheiden monimuotoisuus* (Aula ym. 2016, 5, 7, 14.)

Näiden sekä aiempien hankkeiden pohjalta luotiin perhekeskustoimintamalli, jota voidaan soveltaa paikallisesti. Se toimii yhteen sovittajana maakunnan sote-palvelujen, kuntien palvelujen, järjestöjen sekä seurakuntien lapsi- ja perheitoiminnan välillä. (Aula ym. 2016, 19–20.)

Perhekeskustoimintamalli on luotu kaikkien perhekeskusten kehittämisen tueksi. Kaikkien perhekeskusten toiminta perustuu perhekeskustoimintamalliin, joka perustuu kansallisiin ohjeisiin ja linjauksiin. Tarkoituksena perhekeskustoimintamallissa on

- yhtenäistää perhekeskuksen määrittelyä ja kehittämistyötä hyvinvointialueilla
- turvata lasten ja perheiden yhdenvertaisuuden toteutuminen eri puolilla maata
- varmistaa perhekeskustoiminnan tavoitteiden toteutuminen

- tarjota kehys arvioinnille

Jokainen perhekeskustoimintamallin kohta tulee täyttyä, jotta voidaan puhua perhekeskuksesta. (Perhekeskustoimintamalli 2022.)

Perhekeskus on monialainen palveluiden kokonaisuus lapsille, nuorille ja perheille. Palvelut edistävät terveyttä ja hyvinvointia sekä antavat varhaista tukea, kuntoutusta ja hoitoa. Kaikki lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelut ovat lakisääteisiä. Perhekeskuksella on yhdessä sovitut toimintatavat sekä tavoitteet, yhteinen arvopohja ja viitekehys. Perhekeskukset kokoavat yhteen aiemmin hajallaan olleet palvelukokonaisuudet. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki palvelut olisivat saman katon alla, vaan ne voivat toimia eri yksiköissä ja silti kuuluvat yhteen. (Hastrup ym. 2021, 2, 4; Perhekeskus 2022; Lennartson ym. 2015, 4.)

Haminan perhekeskus avattiin huhtikuussa 2022 Reutsinkatu 1. Se on yksi Kymenlaakson perhekeskuksista. Suurin osa Kymsoten lapsiperheiden palveluista sijaitsee perhekeskuksessa. Täältä löytyvät neuvolapalvelut, perhetyön palvelut, lapsiperheiden kotipalvelu, perheneuvola, lapsiperheiden sosiaalityö sekä kehitykselliset palvelut. (Haminan perhekeskus 2021.)

3.1 Lasten neuvola

Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi sen tarkoituksena on kaventaa perheiden välisiä terveyseroja. Lastenneuvola seuraa ja edistää lasten fyysistä, henkistä ja sosiaalista kasvua sekä kehitystä. Se tukee vanhempia vanhemmuudessa ja auttaa heitä lisäämään heidän omia voimavarojaan. Tähän hyödynnetään erilaisia ohjaus- ja opetustapoja, kuten lapsilähtöinen, turvallinen vanhemmuus, hyvä lastenhoito sekä ihmissuhteista huolehtiminen. Neuvolassa pyritään tunnistamaan lapsiperheiden erityiset tukitarpeet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja järjestämään asianmukainen tuki ja apu. (Lindholm 2007, 113.)

Haminan lasten neuvola kuuluu peruspalveluihin, joiden tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja edistää terveyttä. Tavoitteina on terveystieteiden tunnistaminen, sairauksien ennalta ehkäisy sekä perheiden hyvinvoinnin lisääminen. Lasten neuvola on perheen mukana aina kouluikänsä asti. (Neuvolat s.a.)

3.2 Perhetyö

Perhetyötä on saatavilla varhaisen tuen perhetyönä, perheiden sosiaalityön perhetyönä sekä tehostettuna perhetyönä. Yleisesti perhetyötä toteutetaan moniammatillisesti perheiden tarpeiden mukaan. Se on hyvinvointia lisäävää, voimavaroja vahvistavaa ja muutokseen pyrkivää työskentelyä. Sitä toteutetaan erilaisin ohjaus-, neuvonta- sekä muutostyöskentely tavoin. Työskentelyssä tuetaan myös perheiden sosiaalisia suhteita ja tukiverkostoja. (Järvinen ym. 2012, 70–71; Kotiin vietävät palvelut ja perhetyö s.a.)

Varhaisen tuen perhetyö on lyhytaikaista ja ennaltaehkäisevää työtä. Perheet voivat itse ottaa yhteyttä oman alueensa varhaisen tuen perheohjaajiin tai kertoa avuntarpeestaan tai huolestaan esimerkiksi neuvolassa tai varhaiskasvatuksessa. He voivat yhdessä tehdä yhteydenottopyynnön oman alueensa varhaisen tuen perheohjaajille. Varhaisen tuen perhetyö ei edellytä asiakkuutta lapsiperheiden sosiaalityöhön. (Kotiin vietävät palvelut ja perhetyö s.a.)

Varhaisen tuen perhetyöstä seuraava askel on sosiaalityön perhetyöhön. Sitä saadaksesen asiakkaalla on voimassa oleva sosiaalihuollon asiakkuus. Palvelu voidaan aloittaa jo sosiaalityön palvelutarpeen arvion aikana. (Kotiin vietävät palvelut ja perhetyö s.a.)

Tehostettu perhetyö on tarkoitettu lastensuojelun asiakkaille. Tätä toteutetaan lapsille, nuorille ja vanhemmille avohuollon tukitoimena. Tavoitteet laaditaan vastaamaan lapsen oman sosiaalityöntekijän laatimaan asiakassuunnitelmaa. Työskentelyssä etsitään keinoja vanhemmille, joilla he voisivat olla parempia vanhempia lapsilleen. Lasten ja nuorten kohdalla heidän omaa toimijuuttaan tuetaan ja vahvistetaan. (Kotiin vietävät palvelut ja perhetyö s.a.)

3.3 Perheneuvola

Perheneuvolan tehtävänä on tarjota ohjausta ja tukea sekä lisäksi tutkimusta ja hoitoa lapsiperheille kasvatuksen ja elämän haastavissa tilanteissa. Perheneuvolaan hakeutumisen syitä voivat olla esimerkiksi lapsen käyttäytymis- ja tunne-elämän häiriöt, vanhemmuuden ja parisuhteen ongelmat sekä perheessä syntyneet kriisitilanteet. Työtä toteutetaan moniammatillisesti sosiaalityöntekijän, psykologin ja lääkärin avulla. (Perheneuvola s.a.)

Haminan perheneuvola toimii ohjauksen ja neuvonnan muodossa myös puhe- ja internetissä. Lisäksi tarjolla on lasten yksilö- ja perhetutkimuksia, lasten, nuorten ja vanhemmuuden tukikäyntejä. Yksilö-, pari-, perhe- ja ryhmäterapiaa. Konsultaatiota, perheasioiden sovittelua ero tilanteissa ja sijaisvanhempien työnohjausta. Työtä toteutetaan terapeuttisin menetelmin. (Perheneuvola s.a.)

3.4 Lapsiperheiden sosiaalityö

Lapsiperheiden sosiaalityö on tarkoitettu vaikeassa elämäntilanteessa ja tuen tarpeessa oleville lapsille ja perheille. Näitä voi esimerkiksi olla ongelmat perheen vuorovaikutussuhteissa, elämäntilanteeseen tai arkeen liittyvät pulmat. Palvelu vastaa varhaisen vaiheen sosiaalityöstä ja palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä. Arviointi pitää sisällään 1–5 tapaamista ja sen on oltava valmis 3 kuukauden kuluessa. Tämän avulla saadaan selville perheen tuen tarve ja osataan antaa sopivaa apua. (Perheiden sosiaalityö s.a.)

Omatyöntekijä on sosiaalihuoltolain mukainen henkilö, jonka saa asiakkaana oleva lapsi. Omaohjaaja voi yhdessä perheen ja muiden toimijoiden, esimerkiksi perheneuvola, perhetyö, kanssa arvioida tukitoimien riittävyyttä. Lisäksi hän voi neuvoa ja ohjata erilaisissa asioissa ja palveluissa. Asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma perheen ja muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä. Siitä ilmenee työskentelylle asetetut tavoitteet sekä arvioidaan asiakkuuden tarvetta ja sen mahdollista kestoa. (Perheiden sosiaalityö s.a.)

3.5 Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu on yksi varhaisen tuen muodoista. Se on tilapäistä arjen apua ja tukea vanhemmuuteen. Sen saamiseksi ei välttämättä tarvitse olla lastensuojelun asiakas. Palvelua voi saada, jos perheessä on erityinen elämäntilanne tai jokin toimintakykyä alentava syy. Tällaisia voi olla esimerkiksi ero, kuolema, synnytys, sairaus tai vamma. Pääasiassa syynä voi olla mikä tahansa asia, mikä horjuttaa perheen tasapainoa. Palvelun tavoitteen keskiössä on vahvistaa perheen voimavaroja ja opastaa arjen hallinnallisissa asioissa. (Ihalainen & Kettunen 2016, 104.)

Palvelu tuotetaan palveluseteleillä sekä omien kotipalvelutyöntekijöiden avulla. Perhe voi itse ottaa yhteyttä kotipalvelukoordinaattoriin. Hän tekee tilanteesta palvelutarpeen arvion, joko puhelimitse tai kotikäynnillä. (Kotiin vietävät palvelut ja perhetyö s.a.)

3.6 Lastensuojelu

Lastensuojelun ensisijainen tehtävä on ajatella lapsen etua ja sitä mikä tälle on parhaaksi. Lapsen kehitystä ja hyvinvointia tulee edistää tavoitteellisesti. Tätä varten lastensuojelu auttaa ja tukee lasten vanhempia hoidossa ja kasvatuksessa tilanteissa, mistä he eivät selviä ilman apua. Jokaisen lapsen oikeus on kasvaa turvallisessa kasvuympäristössä ja hänellä on oikeus erityiseen suojeluun. (Lastensuojelu s.a.)

Lastensuojelu voi järjestää avohuollon palveluita tai sijaishuoltoa. Avohuollon palveluita voidaan järjestää lapsen kotiin. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalityö, perhetyö, perhekuntoutus, tukihenkilö- tai tukiperhetoiminta. Lisäksi lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle lyhytaikaisesti avohuollon tukitoimen piteenä. Jos nämä toimet eivät ole riittäviä, viimeisenä vaihtoehtona on sijoittaminen sijaishuoltoon tai huostaanotto. Näihin päädytään, jos vanhempien voimavarat eivät muista tukitoimista huolimatta riitä tai lapsi tai nuori on vaaraksi itselleen tai ympäristölleen. Sijaishuoltopaikkoina toimii perhetukikeskukset, lastensuojelulaitokset, ammatilliset perhekodit sekä sijaisperheet. (Lastensuojelu s.a.)

3.7 Lasten kehitykselliset palvelut

Kehityksellisillä palveluilla tarkoitetaan toiminta-, fysio- ja puheterapiaa. Kehityksellisiä haasteita esiintyy esimerkiksi sosiaalisissa- ja vuorovaikutustaidoissa, motoriikassa, puheen- ja kielenkehityksen taidoissa, tarkkaavaisuudessa ja oppimisvalmiuksissa. Näitä tutkitaan ja seurataan. Lapsia kuntoutetaan heidän omien tarpeidensa mukaisesti ja tuetaan heidän toimintakykyään. Työtä toteutetaan aktiivisesti monialaisesti muun muassa sairaanhoitajien, lääkäreiden, psykologien ja varhaiskasvatuksen kanssa. Moniammatilliseen yhteistyöhön pyydetään aina erikseen lupa huoltajilta. (Lasten kehitykselliset palvelut s.a.)

4 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Moniammatillisuutta kuvataan eri toimijoiden välisenä jaettuna asiantuntijuu- tena ja tiiviinä yhteistyönä. Se on eri toimijoiden osaamisen ja tiedon yhdistävä yhteistyö jonkin ongelman ratkaisemiseksi tai johonkin tavoitteeseen pääse- miseksi. Näin saadaan aikaan kokonaisvaltainen käsitys asiasta sekä saa- daan monipuolisia näkökulmia sen ratkaisemiseksi. (Kekoni ym. 2019, 15; Iso- herranen ym. 2008, 33.)

Mahdollistaakseen onnistuneen yhteistyön täytyy moniammatillisen ryhmän- jäsenten välillä vallita kunnioitus muiden ammattien edustajia kohtaan. Tätä edesauttaa myös esihenkilöiden kannustus ja hyväksyvä asenne ratkaista asi- oita hyödyntäen eri alojen ammattitaitoa. Ryhmällä on yhteinen määränpää ja siihen pääsemiseksi tarvitaan luottamusta toisten ammattitaitoa ja -tietoa koh- taan. Luottamuksen syntyyn auttaa, kun ryhmässä annetaan kaikille tilaa tuoda omat näkemyksensä esiin ja niihin suhtaudutaan avoimesti. Toisten työnkuvien ja työskentelytapojen tuntemus auttaa näkökulmien ymmärtämi- sessä. Ryhmän saavutettua luottamuksen päästään vuorovaikutuksessa uu- sille luoville poluille. (Kekoni ym. 2019, 20–21.)

Varhaiskasvatuksessa toimitaan myös neuvolan ammattilaisten, lastensuoje- lun ja muiden terveystarjoajien kanssa. Yhteistyön tär- keys korostuu, kun joku osapuolista on huolissaan lapsen kehityksestä tai hy- vinoinnista. Lisäksi suunniteltaessa ja organisoitaessa lapsen tukeen liittyviä asioita. Kattavaan terveystarkastukseen kuuluu varhaiskasvatuksessa olevien

alle kouluikäisten lasten selviytymisen ja terveydentilan arviointi varhaiskasvattajien toimesta huoltajiensa kirjallisella suostumuksella. Varhaiskasvattajien arvioinnit ovat tärkeä osa lapsen yleisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia sekä tukitarpeiden tunnistamista varhaisessa moniammatillisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatuslaki 40. §–42. §.)

Varhaiskasvatuksen kumppaneita ovat kaikki alueellisia ja paikallisia toimijoita, joiden kanssa varhaiskasvatus tekee luonnollisesti yhteistyötä. Esimerkiksi yhteistyö koulutuksesta, liikunnasta, kirjastosta ja kulttuurista vastaavien tahojen ja muiden ympäristön toimijoiden kanssa lisää oppimisympäristön monimuotoisuutta ja tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita. Kumppanuudet kaupungin varhaiskasvatuksen ja alueellaan toimivien yksityisten varhaiskasvatustalvelujen tarjoajien välillä ovat tärkeitä. Muita varhaiskasvatuksen kumppaneita ovat esimerkiksi järjestöt, kirkot, poliisi sekä ravitsemus- ja siivoustopalvelut. (Varhaiskasvatuslaki, 7. §.)

5 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteena on yhteistyö vanhempien ja varhaiskasvatuksessa työskentelevien varhaiskasvattajien kesken. Yhteistyön tavoitteena on turvata lapselle hyvä ja turvallinen varhaiskasvatus. Yhteistyö vanhempien kanssa on jokapäiväisiä kohtaamisia lasta tuodessa ja haettaessa sekä keskustelut työn lomassa. Vanhemmat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman suunnitteluun yhdessä varhaiskasvattajien kanssa. Vanhempien osallistuessaan lapsensa varhaiskasvatuksen toteutuksen arviointiin ja kehittelyyn, he tuntevat, että heitä kunnioitetaan ja tuetaan kasvatustyössä. (Helenius & LummeLahti 2018, 17–18.)

5.1 Kasvatuskumppanuus

Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää varhaiskasvatuksessa, puhutaan kasvatuskumppanuudesta. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on huoltajien ja varhaiskasvattajien sitoutumista ja toimimista lasten terveyden ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Lapsen tarpeet ja etujen toteuttaminen ovat keskiössä kasvatuskumppanuudessa, ensisijainen kasvatustuu on kuitenkin huoltajilla. Kasvatuskumppanuutta tukee luottamuksellinen, kunnioituksellinen ja tasa-arvoinen vuorovaikutussuhde varhaiskasvattajien

kanssa. Varhaiskasvattajilta vaaditaan aloitteellisuutta ja aktiivisuutta, jotta yhteistyö huoltajien kanssa olisi tasa-arvoista vuorovaikutusta. Vanhempien kohtaamiset asteittain syvenevät ja syntyy aitoja dialogisia keskusteluita varhaiskasvattajien ammatillisen asiantuntemuksen ja huoltajien oman lapsensa tuntemuksensa kanssa. Tavoitteena on, että lapsen asiat tulee vastaanotetuksi ja jaetuksi vuorovaikutuksessa varhaiskasvattajien kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17; Varhaiskasvatussuunnitelma 2022, 21–22.)

5.1.1 Kuunteleminen

Kasvatuskumppanuuden vuorovaikutusta ohjaavat kuuntelemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden kulmakivet. Kuunteleminen ja toisen ihmisen kuuleminen ovat tärkeitä seikkoja vuorovaikutuksessa. Kuunteleminen ja kuuleminen tarkoittavat kuitenkin eri asiaa. Kuuleminen tapahtuu aistihavaintojen avulla, kun taas kuunteleminen vaatii sitoutumisen läsnäoloon ja uppoutumisen tilanteeseen. Kuunteleminen täytyy näyttäytyä vilpittömänä kiinnostuksena, luotettavana ja ymmärtäväisenä vuoropuheluna. Kasvatuskumppanuus vaatii molempia taitoja, jotta kumppanuudesta saadaan aito, empaattinen, ymmärtäväinen ja luottamuksellisuuteen perustuva vuorovaikutuksellinen suhde. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–33; Nummenmaa & Karila 2011, 49–51.)

5.1.2 Kunnioitus

Ihminen haluaa tulla hyväksytyksi sellaiseksi kuin on. Kunnioittava asenne toista ihmistä kohtaan, on toisen arvostamista ja hyväksymistä. Arvostava asenne ilmaistaan ajatuksissa ja siten teoissa. Avoimuus ja positiivisuus auttaa huoltajia ymmärtämään, että heitä kunnioitetaan ja arvostetaan. Kunnioitettavien ihmissuhteiden rakentaminen voi olla haaste erilaisuuden vuoksi. Eri-laiset perheet, monikulttuurisuus ja erilaiset arvot voivat hankaloittaa suhteen luomista. Ihmisten on helpompi hyväksyä tavat, jotka ovat jo tuttuja ja he saattavat vierastaa uusien tapojen oppimista. On kuitenkin tärkeää muistaa, että kuuntelemalla voit oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Aito kunnioitus toista ihmistä kohtaan helpottaa tasa-arvoisen vuorovaikutussuhteen syntymistä, jossa kysymyksiä voidaan tuoda esille teeskentelemättä. Toimimalla ja puhumalla rehellisesti kasvatuskumppanuudessa

osoitamme avoimesti kunnioitusta ja arvostusta toista kohtaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34–35; Nummenmaa & Karila 2011, 34–35.)

5.1.3 Luottamus

Huoltajat haluavat rakentaa luottamukseen perustuvan suhteen kasvattajien kanssa. Luottamus rakentuu myös lapsen ja kasvattajan väliselle suhteelle. Hyvä suhde kasvattajien ja lasten välille herättää luottamusta huoltajissa. Huoltajat tietävät, että heidän lapsensa on turvassa varhaiskasvatuksessa. Kasvattajien kanssa käytävät päivittäiset keskustelut lisäävät luottamusta ja näin syntyy yhteinen ymmärrys lapsesta. Kuunteleminen ja kunnioitus ovat luottamuksen perusta ja se rakentuu vähitellen. Se vaatii aikaa, dialogisuutta ja yhteisiä kokemuksia. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.)

5.1.4 Dialogi

Avain dialogiin on kuunteleminen. Vain kuuntelemalla voi synnyttää todellisen dialogin, jossa osapuolilla on tilaa omien ideoiden näkyväksi tuominen. Dialogisia keskusteluja käydään tasa-arvoisesti ja toista ihmistä kunnioittaen. Toisen ihmisen tieto ei ole merkityksellisempää tai arvokkaampaa kuin toisen. Dialogissa pystytään sopeutumaan erimielisyyksiin, olemaan vilpittömiä ja rehellisiä, kun sitä tuetaan kokemuksella tulla kuulluksi ja arvostetuksi. Dialogisuus on vuoropuhelua, jossa ei valita puolia. Dialogin aikana rakennetaan yhteisymmärrys ja sovitetaan yhteen erilaiset tulkinnat todellisuudesta. Dialogisessa kasvatuskumppanuudessa on erittäin tärkeää luoda hyvä keskusteluympäristö varhaiskasvattajien ja huoltajien välille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.)

5.2 Kasvunturve-projekti

Kolmivuotisessa Kasvunturve-projektissa tutkittiin varhaiskasvattajien näkemyksiä ja toiveita vanhemmuuden tukemiseksi. Vanhemmuuden tukeminen nähtiin olevan vanhempien auttamista, ohjaamista ja keskustelua sekä kasvatustyössä tukemista. Vanhemmuuden tukemisen tarve ilmeni lapsen ja vanhemman kontaktin puuttumisena sekä lapsen levottomuutena tai yleisenä oireiluna. Vanhemmat saattoivat kärsiä alkoholiongelmista, väsymyksestä tai kokea yksinäisyyttä. Maahanmuuttajavanhemmilla kielimuuri voi olla esteenä ja

he saattavat potea koti-ikävä ja eivätkä sopeudu uuteen kulttuuriin. (Keskinen & Virjonen 2004, 60–62.)

6 HUOLEN PUHEEKSI OTTAMINEN

Lasten kanssa työskennellessään työntekijät voivat olla huolissaan lapsen käyttäytymisestä, kehityksestä tai elämäntilanteesta. Lapsia tulee voida tukea ja ratkaista ongelmat ajoissa, ennen kuin vaikeudet lisääntyvät. Varhaisessa puuttumisessa on myös enemmän mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tukemiselle. Varhaiskasvatus on palvelu, jossa kohdataan lapsia ja siellä täytyy olla varhaiskasvattajia, joilla on tietotaitoa ottaa huoli puheeksi varhaisessa vaiheessa. (Taskinen 2008, 16.)

Huolen puheeksi ottaminen on yksi varhaisen puuttumisen ja tukemisen vaihteita. Huolen puheeksi ottaminen toteutetaan huoltajien kanssa kunnioitettava dialogina, jonka keskeisin tehtävä on saada lasta koskeva huoli käsiteltyä. Lasta koskevia asioita täytyy käsitellä lapsen ja huoltajien kanssa siten, että huoltajat tulevat arvostetuksi sekä saavat tukea. (Taskinen 2010, 47.)

Varhaisessa puuttumisessa ensisijainen työväline on varhaiskasvattajan henkilökohtainen kokemus lapsesta. Varhaiskasvattajalla on työpaikkansa avulla erilaisia mahdollisuuksia auttaa huoltajia. Lapsen kasvun ja kehityksen kannalta merkittävien riskien tunnistaminen on tärkeää. Riskien tunnistamiskyky on osa varhaiskasvattajien ammatillista osaamista. Vanhempien ja varhaiskasvattajien tulee luottaa omaan tunteeseensa lapsen avuntarpeesta. Tärkeintä ei ole ongelman määrittelemine, vaan mahdollisten ongelmien tunnistaminen varhaisessa vaiheessa. Huoli on varhaiskasvattajan subjektiivinen käsitys, joka syntyy työssä. Lapsesta syntyvä huoli herää varhaiskasvattajan havainnoista, jotka hänelle syntyvät lapsen käytöksestä tai perheolosuhteista. Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä varhaiskasvattajien ja huoltajien välillä eli kasvatuskumppanuutta. Yhteistyö huoltajien kanssa on entistä tärkeämpää kasvatuskumppanuuden filosofiassa. Hyvässä ja luotettavassa kasvatussuhteessa vaikeistakin asioista on helpompi puhua. (Eriksson & Arnkil 2009, 27–30.)

Ilman muutosta tai huolen ilmaisemista voi ennakoida lapsen tai perheen tilanteen huononemista. Huolesta puhuminen saattaa nostaa huoltajissa erilaisia tunteita kuten suuttumusta sekä torjuntaa tai huoltajat voivat olla jopa helpotuneita. Yhteistyö varhaiskasvattajien kanssa tulisi olla avointa ja tähdätä lapsen parhaaksi. On erittäin tärkeää, miten huoltajille huolensa ilmaisee. Puhumisen tavoitteena on ratkaista huoli omilla toimintamahdollisuuksillaan tai pyytämällä apua yhteistyöverkosta. (Eriksson & Arnkil 2009, 12.)

Lastensuojeluilmoituksen takana on yleensä varhaiskasvattajan huoli lapsesta tai lapsen perheolosuhteista. Lastensuojelulain (13.4.2007/417) 25. § 1. momentin mukaan varhaiskasvattajilla on lakisääteisesti velvollisuus ilmoittaa lastensuojelulle lapsesta nouseva huoli. Varhaiskasvattaja saattaa huomata lapsen hoidossa olevan puutteita, jotka vaarantavat lapsen hyvinvoinnin. Tällaisia syitä voivat olla lapsen heitteille jättäminen, tarpeiden laiminlyöminen, väkivalta tai seksuaalisen hyväksikäytön epäilyt. Lapsen hyvinvointia voivat vaarantaa huoltajien mielenterveys- ja päihdeongelmat, huoltajien jaksaminen sekä perheen tukiverkoston puuttuminen. Puhutaan lastensuojeluilmoituksen velvollisuudesta, varhaisesta yhteistyöstä sekä varhaisesta puuttumisesta. Aidosta yhteistyöstä varhaiskasvattajien kanssa ei voida kuitenkaan puhua, koska lastensuojeluviranomaisilla ei ole minkäänlaista lakivelvoitetta kertoa ilmoituksen tekijöille, mihin lastensuojeluilmoitus on loppujen lopuksi päättynyt. Yhteistyön haasteena on salassapitovelvollisuudet sekä tiedonvaihtoa koskevat säädökset. Yhteistyötä ja tiedon jakamista voidaan tehdä ainoastaan huoltajien suostumuksella. (Mahkonen 2013, 182–183; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 58–60, Lastensuojelulaki, 25. §. mom. 1.)

Huolen puheeksi ottamisessa varhaiskasvattaja saattaa pelätä liioittelevansa asioita tai ymmärtäneensä jonkin tilanteen väärin. Ettei huoli olisikaan tarpeeksi suuri otettavaksi esille tai pelätään vanhempien loukkaamista tai mahdollista vastareaktiota. Varhaiskasvattaja voi kääntyä refleктоimaan asiaa muiden kollegoiden kanssa ja varmistaakseen, onko kasvattajan huoli tarpeellinen. Jos kuitenkin kasvattajan huoli jatkuu, on huoli otettava puheeksi perheen kanssa. (Järvinen ym. 2012, 187–188.)

7 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Hietaniemi ja Männikkö (2022) loivat opinnäytetyössään Tampereen kaupungin lännen alueen varhaiskasvatuksen henkilöstölle kyselyn, jossa selvitettiin heidän tuntemustaan perhekeskuksesta, vanhemmuuden tukemisesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä. Kyselyn tulosten pohjalta he loivat ”Perhekeskustoimintamalli varhaiskasvatuksessa” -oppaan. Tämän on tarkoitus tuottaa varhaiskasvatuksen henkilöstölle tietoa perhekeskuksesta ja tukea heitä työssään. Lopuksi he keräsivät vielä kyselyn, jossa tiedustelivat henkilöstöltä, olivatko he saaneet oppaasta uutta tietoa ja suurin osa vastanneista (9/12) vastasi myöntävästi. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että opas oli hyödyllinen. Kaksi vastaaja pitivät opasta puutteellisena, he molemmat olisivat toivoneet enemmän tietoa erilaisista palveluista ja kokivat, että opas jäi suppeaksi.

Rajamäki (2021) on kehityksellisessä opinnäytetyössään tutkinut perhekeskuksen ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä vallitsevaa moniammatillista yhteistä. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa molempien osapuolten mielipiteitä, kuinka moniammatillinen yhteistyö koetaan ja kuinka se toteutuu. Menetelminä tutkimuksessaan hän on käyttänyt muun muassa Webropol kyselyä, SWOT-analyysiä, pyramidi harjoitusta ja fokusryhmähaastattelua. Hän analysoi aineistot mukaillen sisällönanalyysia, käyttäen teemoittelua. Työnsä johtopäätöksissä hän nostaa esiin, kuinka tärkeää on tuntee toimijat, jotta yhteistyö sujuu ja kynnyksen huolen puheeksi ottamiseen alenee. Tämä oli tullut ilmi yhteisten pyramidi harjoitusten kautta. Tuloksista selvisi, että henkilöstöt kokevat yhteistyön välillä sujuvaksi ja aktiiviseksi. Kehittämisen tukemiseksi nostettiin johtaminen, koordinointi sekä yhteisten toimintamallien luominen.

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Aloitimme opinnäytetyömme aiheen miettimisellä. Toiveenamme oli kuitenkin, että aihe liittyy varhaiskasvatukseen tai perhetyöhön, jotta se soveltuu varhaiskasvatuksen sosionomin pätevyys saavuttamiseen. Asumme eri paikkakunnilla, mutta päädyimme kysymään aihetta Kymsotelta, koska opiskelemme Xamkissa Kotkan toimipisteessä. Halusimme, että opinnäytetyömme on tilaajalle tärkeä ja merkityksellinen, tämän takia olimme itse avoimia aiheen kanssa. Aloitus palaverin saimme pidettyä Kymsoten henkilöstön kanssa toukokuun 2022 alussa.

Opinnäytetyömme aiheeksi valikoitui tutkia Haminan kaupungin varhaiskasvatuksen ja juuri avatun perhekeskuksen toimijoiden mahdollisuuksia kehittää yhdessä vanhemmuuden tukemista. Haminassa ei ole tehty vastaavaa tutkimusta varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen välillä, joten tuottamamme tieto on uutta. Vilkan (2021, 33) mukaan juuri tämä on tieteellisen tutkimuksen tavoitteena. Vastauksia tutkimuskysymyksiimme tuotamme Haminan kaupungin varhaiskasvatuksen toimipisteiden varhaiskasvattajien avulla ja luomme heille internetkyselyn hyödyntäen Webropol-ohjelmaa.

Kyselyn alussa otimme selvää varhaiskasvattajien taustatiedoista: ikä, työpaikka, työvuodet alalla sekä kuinka he tuntevat perhekeskuksen toimijat. Näitä tietoja vastanneista varhaiskasvattajista pidimme merkityksellisenä tilaajalle. Halusimme selvittää heidän mielipiteitään, kuinka varhaiskasvattajat voisivat perhekeskuksen toimijoiden kanssa yhdessä kehittää vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksen arjessa, muun muassa huolen puheeksi otossa.

Kymsoten ohjaajan, varhaiskasvatuksen yhteyshenkilön sekä ohjaavan opettajamme hyväksytyä opinnäytetyö suunnitelmamme saimme siirtyä eteenpäin. Lähetimme tutkimuslupahakemuksemme Haminan varhaiskasvatuksen päällikölle syyskuussa 2022. Hänen myönnettyään tutkimusluvan latusimme kaikki tarvittavat tiedostot Wihiin ja odotimme ohjaavan opettajamme hyväksyntää. Tämän saatuaamme aloimme rakentamaan opinnäytetyömme teoriapohjaa sekä lähetimme saatekirjeen Webropol-linkillä eteenpäin varhaiskasvatuksen yhteyshenkilölle, joka oli luvannut lähettää nämä eteenpäin.

8.1 Aineiston keruu

Loimme Haminan kaupungin varhaiskasvattajille kyselyn ja keräsimme vastaukset hyödyntämällä Webropol ohjelmaa. Kyselyn etuna on, että vastaajat pysyvät anonyymeinä. Riskiksi voi muodostua alhainen vastausmäärä. (Vilka 2021, 94.)

Olimme sopineet varhaiskasvatuksen yhteyshenkilömme kanssa, että lähetämme hänelle saatekirjeemme, joka sisältää linkin Webropol-kyselyymme.

Hän toimittaa ne edelleen varhaiskasvatuksen esihenkilöille ja he varhaiskasvattajilleen. Koska kyseessä on varhaiskasvatus ja molemmat tiesimme, että arki siellä on hyvin hektistä, päädyimme yhdessä yhteyshenkilömme kanssa siihen, että kysely on avoinna 4 viikkoa ajalla 19.9.–14.10. Näin toivoimme saavamme runsaasti vastauksia. Vastausmäärä kuitenkin oli pettymys, saimme ainoastaan 9 vastausta. Palaverissa yhteyshenkilömme kanssa päädyimme avaamaan kyselyn uudestaan 2 viikoksi ajalle 17.10.–28.10. Lisäksi lisäsimme saatekirjeeseemme kohteliaan huomautuksen ensimmäisen aukioloajan alhaisesta vastausmäärästä. Olihan kyselyn otanta kuitenkin noin 160 varhaiskasvattajaa. Tämä muutos toi meille toisen kierroksen jälkeen yhteensä 36 vastausta, mikä on 23 % koko otannasta.

8.2 Tutkimusmenetelmät

Tunnettiin varhaiskasvatuksen hektisen arjen, joten halusimme, että kysely olisi mahdollisimman selkeä, helppo ja nopea täyttää. Päädyimme kyselysämme hyödyntämään sekä kvantitatiivista eli määrällistä, että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Yleensä kyselylomakkeissa hyödynnetään strukturoituja kysymyksiä, jotka tunnetaan myös monivalintakysymyksinä ja suljetuina kysymyksinä, mutta avoimet kysymykset täydentävät näiden vastauksia (Vehkalahti 2014, 25). Näin saimme myös varhaiskasvattajien henkilökohtaiset mielipiteet esiin tilaajan luettavaksi. Uskoimme myös näiden avointen vastausten sisällöstä olevan tilaajallemme hyötyä yhdessä strukturoitujen kysymysten kanssa. Näiden vastauksiin käytimme sisällönanalyysia saadaksemme vastauksista tiivistetyn raportin.

8.2.1 Kvantitatiivinen

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa yleisin tutkimusmenetelmä on kyselylomakkeen käyttö, sitä käytetään silloin kun halutaan saada tutkimustuloksia numeroiden avulla tai ryhmitellä vastaukset numeeriseen muotoon. Kyselylomakkeen käyttöä suositellaan, kun halutaan saada laajalta joukosta vastauksia. Lomakkeen hyvä puoli on myös se, että vastaajat jäävät tuntemattomiksi. (Vilka 2021, 94–95.) Otantamme oli noin 160 varhaiskasvattajaa useasta eri yksiköstä, joten mielestämme pääosin kvantitatiivinen tutkimusote oli paras tutkimuksemme toteuttamiseksi. Myös käytössämme olevalla

Webropol-ohjelmalla kyselylomake oli helppo toteuttaa sähköisenä. Näin myös vihreät arvot otettiin huomioon, kun turhaa paperijätettä ei syntynyt.

Kvantitatiiviseen osuuteen käytimme strukturoituja kysymyksiä, joihin vastaajat saivat valmiit vastausvaihtoehdot. Tätä kutsutaan standardoiduksi eli vakioiduksi kysymysmuodoksi. Nimitys tulee siitä, että jokainen vastaaja vastaa samoihin ennalta määrättyihin kysymyksiin. (Vilkkä 2021, 106.) Strukturoitujen kysymysten etu on niiden vastausten selkeys ja yksinkertaisuus analysoidessa (Vehkalahti 2014, 25). Strukturoidut ja standardoidut kysymykset lisäsivät mielestämme kyselyn sujuvaa vastaamista. Ne myös poistivat väärintymmärryksiä kysymyksistä.

8.2.2 Kvalitatiivinen

Kvalitatiivista eli laadullista menetelmää käyttäessä yritetään selvittää jonkin tapahtuman tai toimintaan osallistuvan henkilön mielipide. Kvalitatiivisen menetelmän tavoitteena on saada ihmisen oma kuvaus kokemuksistaan realiteetista. Kvalitatiivista menetelmää käyttäen voidaan tutkimustietoa kerätä monilla eri muodoilla. Tutkimustiedoksi soveltuvat henkilön puhe, esineet sekä kuva- ja kirjoitettuaineisto. Kvalitatiivista tutkimusta tehtäessä annetaan vastaajien rakentaa vastauksensa itsenäisesti. (Vilkkä 2021, 118–120.)

Kyselyssämme käytimme lisäksi tarkentavia avoimia kysymyksiä. Näiden avulla saadaan selville asioita, joita on ehkä unohdettu kysyä tai ei ole tullut mieleen kysyä strukturoiduissa kysymyksissä (Vehkalahti 2014, 25). Avoimilla kysymyksillä halusimme antaa vastaajille mahdollisuuden kommentoida kysyttäviä asioita omin sanoin. Avoimet kysymyksemme olivat joko tarkentava lisäkysymys edelliseen kysymykseen tai aihealueeseen. Kysyimme esimerkiksi

”Miten yhteistyötä eri toimijoiden välillä voisi kehittää? Mainitse toimijataho.”

”Jos mielestäsi jokin muu asia estää huolen puheeksi oton, kerro se tässä.”

”Kuinka perhekeskuksen henkilöstön kanssa voitaisiin lisätä yhteistyötä huolen puheeksi ottamisessa?”

”Mitä muuta haluaisit tuoda ilmi vanhemmuuden tukemiseen, huolen puheeksi ottamiseen tai yhteistyöhön perhekeskuksen kanssa liittyen?”

8.3 Aineiston analyysi

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 117) toteavat, että aineistoa analysoimalla pyritään koostamaan käytettävästä aineistosta tiivis ja ymmärrettävissä oleva kuvaus.

Kvantitatiiviset vastaukset analysoimme Webropol-ohjelman avulla, jonne koko kysely oli luotu. Tämä on internetkyselyyn sopiva tutkimus- ja tiedonkeruu ohjelma. Webropolin etuna on myös se, että se tuottaa käyttäjälleen vastauksista valmiita taulukoita ja kuvioita. (Heikkilä 2014, 119.) Näitä pystyy ohjelman avulla halutessaan muokkaamaa muun muassa pylväs- tai piirakka-malliin. Hyödyntämällä tätä Webropolin ominaisuutta saatoimme luottavaisin mielin olla varmoja, etteivät tiedot muuttuneet analysoinnin aikana. Tämä riski oli olemassa, jos tietoja olisi alettu siirtämään manuaalisesti esimerkiksi Excel-taulukkoon. Valmiiden kaavioiden ja tulosten pohjalta kirjoitimme kysymyksiin vastaukset raporttiimme.

Kvalitatiiviset avoimet kysymykset analysoimme aineistolähtöisesti sisälönanalyysiä hyödyntäen. Tärkeintä on jo aloitusvaiheessa päättää mitä tutkitaan ja mitä vastauksilta haetaan. Tämä estää tutkimuksen rönsyilyn ja auttaa tutkijaa pysymään tutkittavassa aiheessa. Lisäksi etsitään näiden välisiä aiheisältöjen yhtenäisyyksiä. Vastauksista myös poistetaan epäolennaiset tiedot, jotka eivät kuulu tutkimukseen. (Vilkkä 2021, 163–164.) Olimme kyselyä luodessamme jo jaotelleet kysymykset aiheittain. Tämä helpotti tutkittavassa aiheessa pysymistä. Vastauksia lukiessamme huomasimme vastauksen, jossa vastaaja oli antanut tiedon, joka vaaransi hänen anonymiteettinsa. Poistimme tuon tiedon, mutta säilytimme vastauksen asiantiedon ja toimme sen esille raportissamme. Lisäksi poistimme muutamia vastauksia, jotka eivät liittyneet millään lailla esitettyyn kysymykseen tai tutkittavaan aiheeseen.

Seuraavaksi vastausten sisältö puretaan ja koodataan. Näistä ei ole olemassa tiettyä ohjeistusta, vaan tekotapa on tutkijan itsensä päätettävissä. Niillä on kuitenkin merkittävä tehtävä, ne toimivat muistiinpanoina, jäsentäjinä tutkijan mielipiteelle aineiston käsittävydestä, kuvailun apuvälineinä, jäsennyksen

testausvälineinä sekä ne toimivat tiennäyttäjinä tekstin sisällön eri kohtiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–105.) Esimerkiksi voidaan hyödyntää erilaisten sanojen, lauseiden sekä kokonaisuuksien esiintyvyyksien mukaan. Teimme tätä samalla kuin teemoittelimme vastauksia.

Tuomen ja Sarajärven (2018, 105) mukaan tämän jälkeen aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Me käytimme teemoittelua, koska siinä pääpaino on siinä, mitä jokaisesta teemasta on kerrottu. Tämä oli luonteva tapa, koska avoimet kysymyksemme oli jaoteltu kyselyn mukaan aihealueittain. Kunkin aiheen avoimet vastaukset kokosimme ensin yhteen alustalle. Etsimme vastauksista yhtäläisyyksiä ja niiden pohjalta kirjoitimme vastausten koonnin raporttiin. Valitsimme myös aihealueittain muutaman vastauksen, jonka lainasimme suoraan raporttiin. Nämä vastaukset valikoituivat siten, että ne ilmensivät mielestämme kysytyä asiaa niin hyvin, että ne olivat tärkeitä tuoda raporttiin juuri sellaisina. Kvalitatiivisissa vastauksissa painoarvo on laadussa, ei määrässä. Näin varhaiskasvattajien ääni päättyy konkreettisesti tilaajan luettavaksi, ei ainoastaan meidän sanoillamme kuvattuna.

8.4 Eettisyys ja luotettavuus

Jo opinnäytetyötä aloittaessamme kiinnitimme huomiota meitä velvoittavaan hyvään tieteelliseen käytäntöön. Näitä jokaisen tutkijan tulee noudattaa ja näiden noudattaminen on avain hyvään eettisesti kestävään tutkimukseen. Vastaukset analysoimme huolellisesti, emme muuttaneet saatuja tietoja tai tuloksia. (Vilkkä 2021, 41–42.) Suunnitteluvaiheessa otimme huomioon esimerkiksi sen, että me emme itse lähetä kyselyitä varhaiskasvattajille. Lisäksi kysymykset muotoiltiin niin, että heidän anonymiteettinsa oli suojattu. Koko opinnäytetyön ajan huolehdimme, etteivät ulkopuoliset päässeet mihinkään tutkimustuloksiin käsiksi. Opinnäytetyömme valmistuttua tuhosimme kaikki tutkimustulokset ja muut muistiinpanot.

Luotettavuuden mittareina toimii validiteetti ja reliabiliteetti, yhdessä nämä toimivat kokonaisluotettavuuden mittarina. Validiteetti ilmaisee, onko tutkittu oikeaa asiaa. Reliabiliteetti taas täsmentää, kuinka tarkasti tätä on tutkittu. (Vehkalahti 2014, 42–43.)

Validiteetti pitää sisällään myös teoriapohjan sekä käsitteiden oikea laajuisen avaamisen tutkittaviin kohteisiin nähden. Tutkimustulokset eivät yksin kerro mitään, vaan ne tarvitsevat mukaansa teorian. (Vilka 2021, 193–194.) Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet mahdollisuuksien mukaan uusinta saatavilla olevaa tietoa monipuolisesti. Tämän avulla olemme luoneet vankan teoriapohjan ja avanneet opinnäytetyössämme esiintyvät käsitteet. Tämä lisää opinnäytetyömme luotettavuutta ja osoittaa, että olemme tutkineet oikeaa asiaa mitä lähdimmekin tutkimaan.

Reliabiliteetti mittaa tarkkuutta, joka tuloksista saadaan. Tuloksissa voi myös ilmetä satunnaisvirheitä. Tutkija on voinut ilmaista kysymyksen harhaanjohtavasti, jolloin vastaaja ei ymmärrä kysymystä samalla tavalla ja vastaa virheellisesti. Tutkija voi myös tallettaa tietoja väärin. Tällaisten satunnaisvirheiden vaikutus on yleensä pieni. Tärkeämpänä pidetään sitä, miten tutkija ottaa niihin kantaa ja pohtii tekstissään, miksi näin tapahtui ja mitä olisi voinut tehdä toisin. (Vilka 2021, 193–194.) Olimme käyneet kyselyn huolellisesti läpi, niin tilaajan, varhaiskasvatuksen yhteyshenkilön ja ohjaavan opettajamme kanssa. Lisäksi kyselyä olivat testanneet muutama opiskelu ystävämme. He eivät löytäneet kyselystä kohtia, jotka olisi voinut tulkita monella tapaa. Tämän takia pidämme kyselymme vastauksia hyvin luotettavina. Emme ole tallentaneet analyysivaiheessa tietoja muualle, vaan ne ovat analysoitu suoraan Webropolissa. Käyttämämme kuviot sekä lainaukset olemme siirtäneet kopioi ja liitä -toiminnolla. Tämän takia tiedonsiirrossa tapahtunut virhemarginaali on olematon.

Vilka (2021, 194) kertoo reliabiliteettiin vaikuttavan myös perusjoukosta otetun otannan vastaajien määrä. Isoa vastausmäärä tärkeämpänä hän kuitenkin pitää sitä, että tutkimuskysymyksiin saadaan vastaukset. Kyselymme vastasi 23 % varhaiskasvattajista, joille kysely on lähetetty. Saimme tällä määrällä kuitenkin vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Tarkastellessamme opinnäytetyötä kokonaisvaltaisesti validiteetin ja reliabiliteetin mukaisesti, voimme todeta, että opinnäytetyömme on luotettava.

Otanta oli noin 160 varhaiskasvattajaa, joten prosentuaalisesti saimme vastauksia 23 %. Luku on pieni, mutta jo näillä vastauksilla saimme vastaukset

tutkimuskysymyksiimme. Vastaukset olivat hyvin samankaltaisia, joka lisää niiden luotettavuutta. Lisäksi saimme vastauksia jokaisesta toimintamuodosta (päiväkoti, avoin varhaiskasvatus, perhepäivähoito, esikoulu ja hallinto) ja ammattiryhmästä (perhepäivähoitaja, varhaiskasvatuksen opettaja, hoitaja, ryhmänohjaaja ja erityisopettaja sekä esihenkilöiltä). Webropol-kyselyn raportti myös näyttää, kuinka moni kyselyn on avannut ja tämä luku oli verrattain suuri, 66 varhaiskasvattajaa. Lisäksi selvisi, että 7 varhaiskasvattajaa oli aloittanut kyselyn täyttämisen, mutta syystä tai toisesta, jättänyt sen kesken.

9 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä kappaleessa käymme läpi kyselymme vastauksia. Avaamme kysymykset ja niihin saamamme vastaukset kirjallisessa muodossa. Käytämme tässä myös suoria lainauksia saamistamme avoimista kysymyksistä.

9.1 Taustatiedot

Kyselymme vastasi yhteensä 36 varhaiskasvattajaa ja hallinnon edustajaa noin 160 otannasta. Vastajista suurin osa, 25 työskentelee päiväkodissa, 4 esikoulussa, 3 perhepäivähoidossa, 2 hallinnossa sekä molemmissa avoimissa varhaiskasvatuksessa ja varhaiserityiskasvatuksessa yksi henkilö. Ammatillisesti vastauksia saimme 14 lastenhoitajilta, 12 varhaiskasvatuksen opettajilta, 4 ryhmänohjaajilta, 3 esihenkilöiltä, 2 perhepäivähoitajilta ja yhden varhaiserityisopettajalta.

Kuva 1 näyttää vastaajien jakauman heidän työskentelyvuosistaan alalla. Vastajista 18 on työskennellyt varhaiskasvatuksessa yli 11 vuotta. 9 vastaajaa 6–10 vuotta, 7 vastaajaa 1–5 vuotta ja 2 vastaajaa alle vuoden.

	n
Alle 1 vuotta	2
1-5 vuotta	7
6-10 vuotta	9
Yli 11 vuotta	18

Kuva 1. Työvuodet varhaiskasvatuksessa.

Kuva 2 kertoo, kuinka hyvin varhaiskasvattajat kokevat olevansa osa perhekeskusta. 16 varhaiskasvattajaa ei osannut sanoa. 15 vastasi myöntävästi ja 5 kieltävästi.

	n
Kyllä	15
En osaa sanoa	16
En, miksi?	5

Kuva 2. Onko varhaiskasvatus osa perhekeskusta.

Kielteisesti vastanneet joutuivat täydentämään vastaustaan avoimen ”miksi?” kysymyksen muodossa. Yleisesti ei koettu varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen välistä yhteyttä vahvaksi. Molemmat instanssit toimivat perheiden parhaaksi, mutta ovat löyhästi yhteydessä toisiinsa.

Yhteistyö perhekeskuksen ja päiväkodin välillä on hyvin vähäistä.

oma asian työstäminen on kesken, tiivis yhteistyö vasta rakentumassa

Toimimme omassa yksikössä, mutta lasten ja perheiden hyväksi. Toki teemme yhteistyötä perhekeskuksen eri toimijoiden kanssa aina tilanteen ja tarpeen mukaan.

Lisäksi kysyimme, kuinka varhaiskasvattajat tuntevat perhekeskuksen sisällä toimivat palvelut. Tätä pidimme tärkeänä selvittää ja tuoda tilaajalle ilmi. Olimme listanneet seuraavat palvelut: lasten neuvola, lapsiperheiden kotipalvelu, varhaisen tuen perhetyö, perhetyö, lapsiperheiden sosiaalityö, perheneuvola, lastensuojelu. Näistä selkeästi parhaiten varhaiskasvattajat tunsivat lasten neuvolan. Asteikolla 1 en tunne palvelua – 5 tunnen palvelun, sai lasten neuvola keskiarvon 4, tunnen palvelun melko hyvin. Huonoiten tunnettiin varhaisen tuen perhetyö keskiarvolla 2,4, tunnen palvelun jotenkin. Muut palvelut tunnettiin kohtalaisesti, noin 3 keskiarvolla.

9.2 Vanhemmuuden tukeminen

Seuraavaksi tiedustelimme, kuinka perhekeskuksen toimijat voisivat tukea varhaiskasvattajien työtä vanhemmuuden tukemisessa. Annoimme tähän valmiina vastausvaihtoehtoina varhaiskasvattajien koulutus palveluista, verkostopalaverit säännöllisesti ja yhteiset työpajat säännöllisesti. Tässä asteikko 1 en koe tärkeänä – 5 koen tärkeänä. Selkeästi eniten kannatusta sai varhaiskasvattajien koulutus palveluista, tämä sai keskiarvoksi 4, koen melko tärkeänä. Seuraavaksi tärkeimmäksi koettiin verkostopalaverit säännöllisesti keskiarvolla 2,9. Yhteiset työpajat säännöllisesti sai kannatusta keskiarvolla 2,6. Jatkoimme kysymystä avoimella kysymyksellä, johon jokainen sai halutessaan tuoda oman mielipiteensä ilmi. Selvästi esiin nousi yhteisen keskustelun tarkeys, jossa voitaisiin yhdessä miettiä asioita. Myös perään kuulutettiin tiivistä informaatiota perhekeskuksen palveluista, josta selviäisi kenelle palvelut ovat ja mitä ne voivat tehdä perheen auttamiseksi.

Enemmän yhteistä keskustelua ja asioiden pohtimista sekä yhteisten toimintatapojen sopimisesta ettenpäin

Varhaiskasvatuksen asiakasperheille jaettava tiivistelmä perhekeskuksen palveluista (mm. yhteistiedot, mitä apua/tukea saa ja keneltä).

Kysyttäessä asteikolla 1 ei toimi – 10 toimii, miten varhaiskasvattajat kokevat yhteistyön toimivan eri toimijoiden (esimerkiksi lastensuojelu/lasten neuvola) välillä. Vastajista 21 eli hieman yli puolet kokevat yhteistyön suhteellisen toimivaksi.

Avoin kysymyksemme ”Miten yhteistyötä eri toimijoiden välillä voisi kehittää?” Toi runsaasti vastauksia. Tässäkin toivottiin enemmän yhteistä keskustelua, tietoa palveluista, tiedonkulun parantamista sekä yhdessä kehittämistä. Vastauksista myös ilmeni tyytymättömyys lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä vallitsevaan heikkoon yhteistyöhön sekä informaation kulkuun.

Suurimpana haasteena esim. lastensuojelun kanssa asioidessa on vaitiolovelvollisuus; varhaiskasvatuksesta voidaan kertoa lapsen tilanteesta lasu:lle, mutta perheen kokonaistilanne jää varhaiskasvatukselta ”piiloon” koska lasu ei saa kertoa perheeseen liittyviä asioita varhaiskasvatukseen. Tässä haasteena se, että varhaiskasvatus on täysin lapsen huoltajan kertoman varassa.

Jos päiväkodilta tuodaan huoli esille esim. lastensuojeluilmoituksen kautta, niin mielestäni silloin pitäisi vähintään päiväkodin ja lastensuojelun henkilökunnan tehdä yhteistyötä. Nyt olen tehnyt lastensuojeluilmoituksia ja lastensuojelusta ei ole edes soitettu minulle ja kysytty enemmän huolesta. Mielestäni päiväkodin olisi myös hyvä tietää, mitä tukitoimia perheelle otetaan käyttöön, jos otetaan.

9.3 Huolen puheeksiotto

Huolen puheeksi ottamista aloimme selvittämän valmiilla vastausvaihtoehdoilla. Ensin tutkimme, kuinka paljon erilaiset asiat estävät huolen puheeksi ottamista. Asteikolla 1 ei estä lainkaan – 5 estää todella paljon. Vastausvaihtoehdot olivat: kiire, uskallus, kielimuuri, kulttuuriset eroavaisuudet, vanhemman aiempi uhkaava käytös, epävarmuus sekä epätietoisuus mihin perhettä voisi ohjata. Vastauksien keskiarvot sijoituivat 1,4–2 arvoihin, joten varhaiskasvattajat eivät koe näitä asioita suurena esteenä huolen puheeksi ottamiselle. Valmiiksi mainituista asioista jonkin verran estettä tuo kielimuuri, kulttuurilliset eroavaisuudet, vanhemman aiempi uhkaava käytös sekä epätietoisuus mihin perhettä voisi ohjata. Myös tämän kysymyksen jälkeen annoimme mahdollisuuden vapaaseen sanaan avoimella kysymyksellä ”Jos mielestäsi jokin muu asia estää huolen puheeksi oton, kerro se tässä.” Tässä tuotiin ilmi välillä esiintyvää vanhempien haluttomuutta kuunnella asioita. Myös mietittiin, kuka on oikea taho kertomaan vanhemmille.

*Jos lapsen huoltaja ei halua keskustella lapsen/perheen asioista varhaiskasvatuksen kanssa (esim. ei varaa vasu-keskusteluai-
kaa). Harvinaista mutta mahdollista.*

Joskus saatetaan miettiä, mikä olisi oikea aika, tilanne ja henkilö huolen puheeksi otolle, jotta arjen yhteistyön olisi mahdollista jatkaa sen jälkeen mahdollisimman hyvänä. Voidaan vaikka sopia, että veo ottaa asiantuntijarollissaan isomman huolen puheeksi palaverissa vakaopen sijaan, jotta huoltajien luottamus ryhmän henkilöstöön säilyisi mahdollisimman hyvänä.

Seuraavana kysyimme, kuinka vaikeaksi seuraavien aiheiden puheeksi ottaminen vanhempien kanssa koetaan. Tämäkin oli toteutettu asteikolla 1 en koe lainkaan vaikeana – 5 koen todella vaikeana. Valmiit vastausvaihtoehdot olivat: päihteet, uusioperhe, vanhempien ero, arki kotona, lapsen käytösongelmat, vanhemman työttömyys, läheisten sairaudet, vanhemmuuden haasteet sekä läheisen kuolema. Päihteistä puhuminen nousi vaikeimmaksi aiheeksi, keskiarvolla 3,2, koen melko vaikeaksi. Vähiten vaikeaksi koettiin puhuminen arjesta kotona keskiarvolla 1,4 en koe lainkaan vaikeaksi. Muut aiheet saivat keskiarvollisesti vastauksia välillä 1,6–2,1. Yleisesti siis varhaiskasvattajat uskaltavat puhua kaikista asioista vanhemmille. Tiedustelimme vielä tämän lisäksi avoimella kysymyksellä, ”miten perhekeskuksen henkilöstö kanssa voitaisiin lisätä yhteistyötä huolen puheeksi ottamisessa”. Myös tässä kysymyksessä tuotiin ilmi yhteisen keskustelun tärkeys. Lisäksi pajatyöskentelyä, yhteisiä tapaamisia sekä koulutusta toivottiin. Tiedonkulun tehostumista eri toimijoiden välillä kaivattiin.

Kun perheessä on paljon erilaisia haasteita arjessa, jotka vaikuttavat toinen toisiinsa. Välillä vaikea pohtia missä järjestyksessä purkaa/työstää mitään. Ja mitä tukia perheessä jo on saatavilla, niistä ei aina tietoa, mikä hankaloittaa työskentelyä osittain myös

Tiivis monialainen yhteistyö, tehostettu tiedottaminen huolitapauksissa. Saattaahan olla, että samaa huolta mietitään ja otetaan puheeksi eri työntekijöiden kesken toinen toisistaan tietämättä. Tai huoltaja ottaa huolensa puheeksi jossain paikassa, mutta ei pysty/muista/osaa tehdä sitä toisessa paikassa esim. neuvolassa, missä asian eteen voitaisiin tehdä kenties jotain.

9.4 Avoin palaute

Kyselymme loppuun olimme lisänneet vielä kohdan avoimelle palautteelle, jossa sai tuoda mielipiteensä vapaasti ilmi kyselyyn. Tässä todettiin odottavan miten kysely kehittää kysytyjä aiheita. Lisäksi vielä erikseen toivottiin esitettä perhekeskuksesta tai henkilöä paikan päälle kertomaan palveluista. Myös mahdollisuutta tutustua perhekeskukseen toivottiin. Seuraava kommentti kiteyttää mielestämme koko tutkimuksesta selvinneen mielipiteen.

Yhteistyö tekemisestä helpottaisi paljon jos tietäisi kenen kanssa, mitä ja miksi.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT

Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että vastanneet varhaiskasvattajat kokivat yhteistyön perhekeskuksen kanssa olevan vähäistä. He eivät myöskään tienneet sen toimijoiden tarjoamista palveluista riittävästi. Tähän he kokivat tarvitsevana jonkinlaista esitettä perhekeskuksen palveluista, joka auttaisi heitä myös neuvomaan vanhempia oikeiden palveluiden piiriin.

Kyselyssä varhaiskasvattajat kokevat, ettei lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyö ole saumatonta ja tiedon saaminen perheestä tai perheen tilanteesta lastensuojeluilmoituksen jälkeen toteudu. Lastensuojelua kuitenkin velvoittaa sosiaalihuollon lakipykälä salassapitovelvollisuudesta. Tiedonjakamista ja yhteistyötä voidaan tehdä ainoastaan perheen suostumuksella.

Tutkimuskysymyksemme, ”Miten yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen välillä voitaisiin kehittää vanhemmuuden tukemiseksi?” ja ”Miten varhaiskasvattajat kokevat huolen puheeksi ottamisen ja miten sitä voitaisiin kehittää moniammatillisessa yhteistyössä?” saivat molemmat samankaltaisia ratkaisuehdotuksia. Näitä olivat tieto perhekeskuksen palveluista, koulutukset, pajatyöskentely ja keskustelu.

Ennalta annetut vastausvaihtoehdot, jotka estävät huolen puheeksi otton, varhaiskasvattajat eivät kokeneet kovin esteellisinä työssään. Kuitenkin jonkin verran esteellisinä pidettiin muun muassa kielimuuria, kulttuurillisia eroavaisuuksia, vanhemman aiempaa uhkaavaa käytöstä sekä epätietoisuutta siitä,

mihin perhettä voisi ohjata. Haasteellisiksi nousseille aiheille, jotka estävät huolen puheeksi ottamiseen voisi ratkaisuksi esimerkiksi kielimuuriin olla kuvatuki. Näiden avulla voitaisiin vanhempienkin kanssa käydä asioita läpi. Jos asia on varhaiskasvattajan mielestä vakava, eikä vanhempien kanssa saada minkäänlaista ymmärrystä, voisi konsultoiva tulkki olla paikallaan. Kulttuurieroavaisuuksien kohdalla, voitaisiin varhaiskasvattajille koota pieni selonteko kyseessä olevasta kulttuurista, ainakin jos se poikkeaa kovin meidän omastamme. Varhaiskasvatukseen tullessa lapsesta on kuitenkin esitiedot ja tiedetään mistä kulttuurista hän tulee. Jos vanhempi käyttäytyy uhkaavasti, tulisi varhaiskasvattajan saada tapahtuman jälkeen purkaa tilanne. Vaikka tilanne olisi ollut nopeasti ohi menevä, on sen reflektointi tärkeää. Pelko uudesta toistuvasta tilanteesta ei saa estää huolen puheeksi ottamista.

Vastausten perusteella varhaiskasvattajat osaavat yleisesti ottaa huolen hyvin puheeksi. He eivät koe huolen puheeksi ottamista kovin vaikeana, joskin joi-tain valmiiksi antamiamme aihealueita toisia haastavampina. Haasteeksi nousi etenkin päihteistä puhuminen. Ymmärrämme, että jos on pieni epäily vanhemman päihteiden käytöstä, kynnyks siitä puhumiseen voi nousta suureksi. Ei haluta vaarantaa jo luotua suhdetta epäilyn esiin tuomisella. Aiheesta puhumista tulisi harjoitella ja keksiä hienovaraisia keinoja, joilla ei loukkaisi vanhemman tunteita. Tässä varmaan moniammatillinen tiimi olisi kohdallaan. Yleisesti tärkeimpänä kehittämiskohteena pidettiin keskustelun tärkeyttä eri toimijoiden välillä.

Huolen puheeksi ottaminen vaikeissa asioissa vaatii rohkeutta varhaiskasvat-tajilta, tähän varmasti koulutukset tarjoaisivat harjoitusta. Koulutusta voisi jär-jestää kaikille varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville. Huolen puheeksi ottamisen menetelmä on mielestämme erittäin tärkeä työväline varhaiskasvat-tajille. Se tulisi olla hallinnassa jokaisella, joka työskentelee lasten parissa.

Kehittämisisideana suosittelemme tehtäväksi varhaiskasvattajille oppaan perhe-keskuksen palveluista. Tässä ilmenisi tiivistetysti palvelun tiedot ja se minkä-laisissa pulmissa kyseessä oleva palvelu voisi auttaa. Tätä voitaisiin myös ja-kaa huoltajille. Opas ja palveluista puhuminen varhaiskasvattajan kanssa olisi omiaan poistamaan muun muassa lastensuojelun yllä leijuvaa stigmaa.

Oppaan lisäksi voitaisiin perustaa moniammatillinen tiimi, johon koottaisiin eri alojen edustajia. He voisivat yhdessä miettiä toimivia jatkotoimenpiteitä esille nousseisiin haasteisiin. Tarvittaessa, jos huomataan jonkin asian epäkäytännöllisyys, voitaisiin sitä yhdessä miettiä. Tiimin työskentelyä ja tuloksia voisi mitata kyselyllä.

Pajatyöskentelyä voisi toteuttaa esimerkiksi kerran tai kaksi lukuvuodessa. Moniammatillisesti ja kaikkien varhaiskasvatusyksiköiden edustajien kesken käytäisiin anonyymisti läpi haastavia tai mieltä askarruttavia tapauksia. Miten tilanteessa on toimittu, mitä apua tilanteessa olisi mahdollisesti tarvittu, olisiko tilanteessa voinut toimia eri tavalla? Jokainen yksikkö toimii omalla tavallaan, mutta pajatyöskentely voisi antaa kaikille uusia toimivia ideoita, joita toteuttaa omassa yksikössään. Täällä voitaisiin myös keskustella mahdollisista koulu- tuksista ja siitä ketkä niihin kokevat tarpeellisuutta osallistua.

11 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyö matkamme loppupalvesta 2022, jolloin aloimme miettimään aihetta. Päädyimme tiedustelemaan, olisiko Kymsotella tarjota meille aihetta ja sellainen löytyikin. Alkuun asiat sujuivat nopealla aikataululla ja ehdimmekin jo toivoa, että saisimme suunnitteluseminaarin pidettyä ennen kesälomaa. Tämä ei valitettavasti onnistunut aikataulullisista syistä, vaan se jäi syksylle. Opinnäytetyöprojekti kuitenkin sujui suunnitelmamme mukaan ja lopussa jopa nopeammin.

Matka on ollut pitkä, siihen on mahtunut epätoivoa, mutta myös onnistumista. Kaikkineen matka on ollut opettavainen. Ei pelkästään opinnäytetyön tekemisen suhteen, vaan erityisesti sen, mitä on tiivis tiimityöskentely. Tämä tulee olemaan ammatissamme erityisen tärkeää. Vaikka itsellään olisi kuinka hyvä idea mielessä, ei kuitenkaan voi tehdä niin kuin itse haluaa, vaan täytyy ottaa toinen huomioon ja yhdessä päättää asioista. Toisen mielipiteet tulee ottaa huomioon ja tarvittaessa tehdä molempia tyydyttäviä kompromisseja, niin kirjoituksen sisällön kuin aikataulutuksen osalta. Työskentelyymme olemme molemmat tyytyväisiä. Olemme kuitenkin kumpikin omilla tahoillamme samanaikaisesti hoitaneet perhettä, suorittaneet opintojaksoja ja tehneet töitä.

Yhteistyömme sujui, mutta esimerkiksi kysely jouduttiin avaamaan uudelleen ensimmäisen kierroksen heikon tuloksen vuoksi. Tämän olimme ottaneet huomioon suunnitelmaa laadittaessa, joten tämä ei viivästyttänyt meitä. Mietimme, että vaikka halusimme toimia ekologisesti ja hyödyntää internetissä täytettävää kyselyä, olisivatko sittenkin paperiset kyselylomakkeet tuoneet enemmän vastauksia? Mietimme myös, mistä alhainen vastausmäärä johtui. Päädyimme siihen, että varhaiskasvatuksessa vallitseva hektinen arki, alkanut toimintakausi sekä mahdollinen sähköpostitulva, joka hukutti kyselymme muiden sekaan, olivat osasyinä alhaiseen vastausmäärään. Kyselyn uudelleen avaus tuotti toivomamme lisävastauksia ja pääsimme meitä tyydyttävään vastausmäärään. Vaikka otantaan nähden määrä oli silti alhainen, olivat vastaukset hyvin samankaltaisia. Uskommekin, että jos vastausmäärä olisi ollut vielä isompi, olisivat vastaukset kuitenkin pysyneet samoilla linjoilla.

Käyttämiimme menetelmiin olemme tyytyväisiä. Mietimme vaihtoehtoisena menetelmänä haastattelua, mutta kumosimme sen hyvin nopeasti. Asumme eri paikkakunnilla ja jos olisimme halunneet olla fyysisesti läsnä, olisi se aiheuttanut toiselle kohtuuttomia matkakustannuksia. Mietimme myös Teams-vaihtoehtoa, mutta huomioiden aikataulutuksen ja kaikkien yksiköiden määrän, olisi se ollut liian pitkä projekti.

Verrattaessa meidän saamiamme tutkimustuloksia aiempiin tutkimustuloksiin, ovat ne hyvin samankaltaisia. Hietaniemi ja Männikkö (2022) totesivat myös, että heidän kyselynsä tuloksena oli toive perhekeskuksen palveluoppaasta. Rajamäki (2021) oli puolestaan tutkinut perhekeskuksen ja varhaiskasvatuksen moniammatillista yhteistyötä ja huolen puheeksi ottamista. Johtopäätöksissään hän totesi, että onnistuneeseen moniammatilliseen yhteistyöhön kuuluu muiden toimijoiden tunteminen. Tämä myös alentaa kynnystä huolen puheeksi otolle. Myös meidän kyselymme vastanneet toivoivat parempaa tietoa muista toimijoista ja palveluista.

LÄHTEET

Aula, K. M., Juurikkala, V., Kalmari, H., Kaukonen, P., Lavikainen, M. & Pelkonen, M. 2016. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:29. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3813-7> [viitattu 27.10.2022].

Eriksson, E. & Arnkil, T. 2009. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakesin oppaita 60/2005. Terveystieteiden tutkimuskeskus THL. Helsinki. Friedman, T. 2010.

Esiopetus. s.a. Hamina. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hamina.fi/asukkaalle/kasvatus-koulutus/esiopetus/> [viitattu 13.12.2022].

Bing, V. 2012. Historical development of family centres in Sweden and the Nordic countries. Teoksessa: Kekkonen, M., Montonen, M. & Viitala, R. (toim.) Family centre in the Nordic countries—a meeting point for children and families. Norden. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:700870/FULLTEXT01.pdf> [viitattu 30.10.2022].

Haminan perhekeskus. 2021. Perhekeskus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kymenlaaksonperhekeskus.fi/perhekeskukset/haminan-perhekeskus> [viitattu 28.10.2022].

Haminan varhaiskasvatussuunnitelma 2022. 2022. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://drive.google.com/file/d/12U1IH-DiSz1bIKL426s81aNR0vam_1QJd/view [viitattu 28.10.2022].

Hastrup, A., Pelkonen, M. & Varonen, P. Perhekeskustoiminnan ABC. THL. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://thl.fi/documents/605877/4519190/Perhekeskustoiminnan+ABC+THL_.pdf/5e5fed77-7af5-e21b-8409-c9beafa35578?t=1619598584860 [viitattu 28.10.2022].

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9., uudistettu painos. Helsinki: Edita Oy.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus. Perusteita. 2. uudistettu painos. Helsinki: BoD-books on Demand.

Hietaniemi, R. & Männikkö, L. 2022. Perhekeskus ja varhaiskasvatus. Opas henkilökunnalle. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022052311310> [viitattu 29.10.2022].

Ihalainen, J. & Kettunen, T. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. 10. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä—moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta-
opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino
Oy.

Kekoni, T., Mönkkönen, K., Hujala, A., Laulainen, S. & Hirvonen, J. 2019. Mo-
niammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Mönkkönen, K., Kekoni,
T. & Pehkonen, A. (toim.) Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaiku-
tus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus Oy, 15–46.

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukemi-
nen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Kotiin vietävät palvelut ja perhetyö. s.a. Kymsote. WWW-dokumentti. Saata-
vissa: <https://www.kymsote.fi/fi/Palvelut/Lasten%2C-nuorten-ja-perheiden-palvelut/Kotiin-viet%C3%A4v%C3%A4t-palvelut-ja-perhety%C3%B6/p/kotiin-vietavat-palvelut-ja-perhetyo> (viitattu 21.11.2022).

Lasten kehitykselliset palvelut. s.a. Kymsote. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<https://www.kymsote.fi/fi/Palvelut/Lasten%2C-nuorten-ja-perheiden-palvelut/Lasten-kehitykselliset-palvelut/p/Lasten-kehitykselliset-palvelut> [viitattu 21.12.2022].

Lastensuojelu. s.a. Kymsote. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<https://www.kymsote.fi/fi/Palvelut/Lasten%2C-nuorten-ja-perheiden-palvelut/Lastensuojelu/p/lastensuojelu> [viitattu 22.11.2022].

Lindholm, M. 2007. Lastenneuvolatyön järjestelmä. Teoksessa: Armanto, A. &
Koistinen, P. (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö
Tammi, 113–117.

Lennartson, C., Troedsson, A-M., Ekman, S. och Föreningen För Familjecentralers Främjande (FFF). 2015. Ni ser allt och alla. Ni ser, hör, känner och gör, ni är toppen! Pedagogens roll i hälsofrämjande och förebyggande arbete på familjecentraler. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://familjecentraler.se/wp-content/uploads/2014/12/Familjecentralen-Uppslag.pdf> [viitattu 28.10.2022].

Mahkonen, S. 2013. Päivähoito ja laki. Helsinki: Edita.

Mitä on esiopetus? 2022. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-esiopetus> [viitattu 28.10.2022].

Neuvolat. s.a. Kymsote. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<https://www.kymsote.fi/fi/Palvelut/Lasten%2C-nuorten-ja-perheiden-palvelut/Neuvolat/p/neuvolat> [viitattu 21.11.2022].

Nummenmaa, A. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOY.

Pelkonen, M., Hastrup, A., Normia–Ahlsten, L., Halme, N., Kekkonen, M., Kiviruusu, O., Liukko, E. & Lämsä, R. 2020. Perhekeskukset Suomessa 2019. Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen. Työpaperi 6/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-461-5> [viitattu 28.10.2022].

Perheiden sosiaalityö. s.a. Kymsote. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kymsote.fi/fi/Palvelut/Lasten%2C-nuorten-ja-perheiden-palvelut/Perheiden-sosiaality%C3%B6/p/perheiden-sosiaalityo> [viitattu 21.11.2022].

Perhekeskus. 2022. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 25.1.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus> [viitattu 28.10.2022].

Perhekeskustoimintamalli. 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.3.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus/perhekeskustoimintamalli> [viitattu 28.10.2022].

Perheneuvola. s.a. Kymsote. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kymsote.fi/fi/Palvelut/Lasten%2C-nuorten-ja-perheiden-palvelut/Perheneuvola/p/perheneuvola> [viitattu 21.11.2022].

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Rajamäki, M. 2021. Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perhekeskuksen työntekijöiden kokemana. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. YAMK Kehittäminen ja johtaminen. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202104286193> [viitattu 30.10.2022].

Taskinen, S. 2008. Lastensuojelulaki (417/2007). Soveltamisopas. Stakes. Oppaita 65. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallinto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf [viitattu 1.11.2022].

Varhaiskasvatusyksiköt. s.a. Hamina. WWW-dokumentti. Saatavissa:

<https://www.hamina.fi/asukkaalle/kasvatus-koulutus/varhaiskasvatus/paivakodit/> [viitattu 1.11.2022].

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.